

การใช้ตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียโรงงานผลิตโอเลฟินส์เป็นวัสดุผลิตปุ๋ยหมักร่วม
Utilization of Bio-Sludge from Olefin Wastewater Treatment Plant
as Co-Composting Material.

ภัทรวรรณ อารวน¹ และ อรทัย ชวาลภาฤทธิ์¹

Phattarawan Arwon¹ and Orathai Chavalparit¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการนำของเสียจากโรงงานกลับมาใช้ประโยชน์โดยนำเศษหญ้าที่ตัดจากสนามหญ้าภายในโรงงานมาเป็นวัตถุดิบผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้ตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกติเวทเต็ดสลัดจ์ของโรงงานผลิตโอเลฟินส์เป็นวัสดุผลิตปุ๋ยหมักร่วม การทดลองนี้ เป็นการศึกษาในระดับห้องปฏิบัติการเพื่อศึกษาผลของอัตราส่วนของตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกติเวทเต็ดสลัดจ์ต่อเศษหญ้าที่อัตราส่วนแตกต่างกัน 4 ค่า คือ 0 : 100; 10 : 90; 20 : 80 และ 30 : 70 โดยน้ำหนัก ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าที่ทุกอัตราส่วนผสมของกระบวนการหมักปุ๋ยแบบใช้ออกซิเจนจะเสร็จสมบูรณ์โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 60 วัน โดยที่อัตราส่วนตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้า เท่ากับ 30 : 70 โดยน้ำหนัก จะได้ปุ๋ยหมักที่มีปริมาณธาตุอาหารสูงที่สุดโดยมีปริมาณไนโตรเจนทั้งหมด ร้อยละ 1.27 ปริมาณฟอสฟอรัสทั้งหมด ร้อยละ 0.49 และปริมาณโพแทสเซียมทั้งหมด ร้อยละ 0.53 ซึ่งได้ตามมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร และเมื่อทำการทดสอบดัชนีการงอกของเมล็ด (Germination Index) โดยใช้เมล็ดผักกวางตุ้ง (*Brassica Chinensis L.*) พบว่าปุ๋ยหมักที่ได้ไม่เป็นพิษกับเมล็ดที่นำมาทดสอบ

ABSTRACT

The research investigated the utilization of bio-sludge generated from activated sludge process from olefin wastewater treatment plant as co-composting material with grass for producing organic fertilizer. This experiment was study in lab-scale to investigated the effect of the 4 different ratio of bio-sludge and glass at 0 : 100; 10 : 90; 20 : 80 and 30 : 70 by weight. The result showed that anaerobic composting process achieved maturity at approximately 60 days. The result showed that the optimum ratio was achieved at bio-sludge: glass at 30:70 by weight. Composting produced from this condition contained the highest nutrients composition 1.27% of total nitrogen, 0.49% of total phosphorus and 0.53% of total potassium. The compost was found to be within the acceptable limit

Key Words: Co-composting, Bio-sludge, Activated sludge wastewater treatment, Germination Index

e-mail address: taroh_p@hotmail.com

¹ ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Department of Environmental Engineering, Faculty of Engineering, Chulalongkorn University, Bangkok

set by fertilizer standard of Department of Agriculture and germination index test with Pak-choi seeds (Brassica Chinensis L.) showed that compost is not phytotoxic to tested seeds.

คำนำ

ปัจจุบันธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในชีวิตประจำวัน การพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีทำให้มีของเสียเพิ่มขึ้นรวมไปถึงตะกอนชีวภาพที่เกิดจากระบบบำบัดน้ำเสีย โดยผลจากการบำบัดน้ำเสียด้วยระบบแอกติเวตเต็ดสลัดจ์ จะได้กากตะกอนชั้นซึ่งเป็นผลจากการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ที่กินสารอินทรีย์ในน้ำเสีย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องบำบัดกากตะกอนเหล่านั้น ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การกำจัดตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียในปัจจุบันมักจะนำไปฝังกลบ (Landfill) เนื่องจากเป็นวิธีที่มีค่าใช้จ่ายต่ำเมื่อเทียบกับการจัดการด้วยวิธีอื่นแต่การฝังกลบจำเป็นต้องใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ และอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากมีระบบการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านของที่ดินที่มีราคาสูงขึ้นในอนาคตทำให้ยากต่อการหาพื้นที่ในการฝังกลบ นอกจากนี้ยังมีการต่อต้านจากชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง โดยการกำจัดตะกอนชีวภาพอีกวิธีหนึ่งคือการนำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตปุ๋ยหมัก (สันต, 2552) โดยการนำตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียที่สามารถย่อยสลายได้มาใช้ประโยชน์ในการผลิตปุ๋ยหมัก เป็นกระบวนการทางชีวภาพที่อาศัยจุลินทรีย์ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ อาจเป็นกระบวนการใช้ออกซิเจนหรือไม่ใช้ออกซิเจน ภายใต้สภาวะที่เหมาะสมประกอบด้วยความชื้น อุณหภูมิ รวมทั้งสัดส่วนของคาร์บอนต่อไนโตรเจน ผลผลิตที่ได้จากการหมักจะเป็นวัสดุสีน้ำตาลดำที่มีเนื้อร่วนซุยซึ่งมีสารประกอบที่เป็นประโยชน์ต่อพืช เช่น พวกรไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม สามารถนำไปปรับปรุงสภาพดินและเป็นอาหารพืชได้ (อุษณีย์, 2545) เป็นการลดปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากสารอินทรีย์ อีกทั้งเป็นการลดปริมาณของเสีย ซึ่งทำให้งบประมาณในการขนย้ายลดลง นอกจากนี้ยังเป็นการนำชีวมวลซึ่งเป็นวัสดุเหลือทิ้งจากธรรมชาติ กลับมาใช้ประโยชน์โดยการแปรรูปเป็นปุ๋ยซึ่งมีคุณสมบัติในการปรับปรุงคุณภาพของดิน

การศึกษานี้เป็นการนำตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกติเวตเต็ดสลัดจ์ ของโรงงานผลิตโอเลฟินส์เป็นวัสดุในการผลิตปุ๋ยหมักร่วมกับเศษหญ้า เพื่อศึกษาคุณภาพของปุ๋ยหมักที่ใช้ตะกอนชีวภาพเป็นวัสดุหมักร่วมกับเศษหญ้า ศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพและเคมีของกระบวนการผลิตปุ๋ยหมัก ทำการทดสอบความเป็นพิษของปุ๋ยหมักที่ได้โดยวัดเปอร์เซ็นต์การย่อยสลายที่สมบูรณ์ ด้วยการทดสอบดัชนีการงอกของเมล็ด (Germination Index) จากนั้นประเมินคุณภาพของปุ๋ยหมักเพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการนำมาใช้ปรับปรุงคุณภาพดิน

อุปกรณ์และวิธีการ

งานวิจัยนี้เป็นการทดลองในระดับห้องปฏิบัติการ (Lab scale) ณ ห้องปฏิบัติการ ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทดลองเป็นการศึกษาในระดับห้องปฏิบัติการเพื่อศึกษาผลของอัตราส่วนระหว่างตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกติเวตเต็ดสลัดจ์ของโรงงานผลิตโอเลฟินส์ต่อเศษหญ้า ที่มีต่อคุณสมบัติของปุ๋ยหมัก เมื่อใช้ตะกอนชีวภาพเป็นวัสดุหมักร่วม ในอัตราส่วนตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้าเท่ากับ 0 : 100; 10 : 90; 20 : 80 และ 30 : 70 โดยน้ำหนัก ทำการทดลองผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้การหมักแบบใช้ออกซิเจน และศึกษาปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพและเคมีของกระบวนการผลิตปุ๋ยหมัก จากนั้นนำปุ๋ยหมักที่ได้มาทำการทดสอบความเป็นพิษของปุ๋ยหมักและประเมินคุณภาพของปุ๋ยหมัก เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการนำมาใช้ปรับปรุงคุณภาพดินต่อไป

วิธีการวิจัย

การศึกษามูลของอัตราส่วนระหว่างตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกติเวตเต็ดสลัดจ์ของโรงงานผลิตโอเลฟินส์ต่อเศษหญ้า มีอัตราส่วนระหว่างตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้า เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1 ปุ๋ยหมักชีวมวลที่ประกอบด้วยเศษหญ้าอย่างเดียว 0 : 100 (ชุดควบคุม)

แบบที่ 2 ปุ๋ยหมักที่มีตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้า 10:90 โดยน้ำหนัก

แบบที่ 3 ปุ๋ยหมักที่มีตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้า 20:80 โดยน้ำหนัก

แบบที่ 4 ปุ๋ยหมักที่มีตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้า 30:70 โดยน้ำหนัก

ทำการหมักในถังปฏิกริยาขนาดความจุ 10 ลิตร เป็นถังพลาสติกแบบมีฝาปิด กว้าง 27.5 เซนติเมตร สูง 30 เซนติเมตร ทำการเจาะรูโดยรอบตัวถัง และฝาถัง เพื่อระบายอากาศ ภายในบุด้วยตาข่ายไนลอนทั้งตัวถังและฝาถังเพื่อป้องกันแมลง ควบคุมความชื้นเริ่มต้นให้อยู่ในช่วงร้อยละ 50-60 (กรมวิชาการเกษตร, 2545) ตรวจวัดอุณหภูมิจากถังหมักทุกวัน มีการพลิกกลับกองทุก 3 วัน เพื่อเป็นการระบายอากาศ ทำการศึกษากิจกรรมการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพและเคมีของกระบวนการผลิตปุ๋ยหมัก เมื่อใช้ตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกติเวตเต็ดสลัดจ์ของโรงงานผลิตโอเลฟินส์เป็นวัสดุหมักร่วมกับเศษหญ้า โดยทำการเก็บตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ และทำการทดสอบความเป็นพิษของปุ๋ยหมักที่ได้ โดยวัดเปอร์เซ็นต์การย่อยสลายที่สมบูรณ์ ด้วยการทดสอบดัชนีการงอกของเมล็ด (Germination Index) เพื่อประเมินคุณภาพของปุ๋ยหมักที่ได้ โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร

พารามิเตอร์ที่ทำการวิเคราะห์ อุณหภูมิ ความชื้น ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ไนโตรเจนทั้งหมด (Total Nitrogen) ปริมาณฟอสเฟตทั้งหมด (Total P_2O_5) ปริมาณโพแทสเซียมทั้งหมด (Total K_2O) ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (Organic matter) อัตราส่วนคาร์บอนต่อไนโตรเจน (C/N Ratio) ปริมาณโลหะหนัก ได้แก่ สารหนู (As) แคดเมียม (Cd) โครเมียม (Cr) ทองแดง (Cu) ตะกั่ว (Pb) และปรอท (Hg) และดัชนีการงอกของเมล็ด (Germination Index) ตามเทคนิคและวิธีวิเคราะห์ของกรมวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร, 2551)

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

1. การวิเคราะห์คุณลักษณะเบื้องต้นของวัสดุที่ใช้ในการหมัก

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตะกอนชีวภาพและเศษหญ้า (Table 1) พบว่าเศษหญ้ามีความชื้นต่ำมาก ร้อยละ 5.83 เนื่องจากเป็นหญ้าแห้งซึ่งโรงงานจะมีการตัดหญ้าในสนามต่างๆ 1 เดือน และเก็บรวบรวมไว้ปริมาณมาก จากผลการวิเคราะห์พบว่าเศษหญ้ามืดองค์ประกอบของคาร์บอนสูงมาก เนื่องจากมีองค์ประกอบหลักเป็นเซลลูโลส ส่วนปริมาณธาตุอาหาร ได้แก่ ปริมาณไนโตรเจนและฟอสฟอรัสมีต่ำมากเพียงร้อยละ 0.98 และร้อยละ 0.07 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาว่า C/N Ratio = 99.35:1 ซึ่งการใช้เศษหญ้าเป็นวัสดุหมักปุ๋ยเพียงอย่างเดียวอาจทำให้ได้คุณภาพของปุ๋ยหมักที่ได้ ต่ำกว่ามาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ ดังนั้นการศึกษาทดลองนี้จึงนำตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกติเวตเต็ดสลัดจ์ของโรงงานผลิตโอเลฟินส์มาเป็นวัสดุหมักร่วม ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าปริมาณของธาตุอาหาร ได้แก่ ปริมาณไนโตรเจนและฟอสฟอรัสสูง คือ ร้อยละ 5.3 และ 1.8 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาว่า C/N Ratio = 8:1 บ่งชี้ว่าตะกอนชีวภาพมีศักยภาพในการใช้เป็นวัสดุหมักร่วมโดยช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้กับปุ๋ยหมักได้ จากผลการวิเคราะห์ชนิดและปริมาณโลหะหนักที่เป็นองค์ประกอบของตะกอนชีวภาพที่ใช้ในการทดลอง (Table 2) ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2548) พบว่ามีปริมาณต่ำกว่ามาตรฐาน Total Threshold Limit Concentration (TTLIC) บ่งชี้ว่าตะกอนชีวภาพไม่จัดเป็นของเสียอันตราย และยืนยันผลโดยการนำมาทดสอบการชะละลายพบว่า ปริมาณโลหะหนักในน้ำชะละลายมีค่าไม่เกินมาตรฐาน Soluble Threshold Limit Concentration (STLC) เช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาปริมาณโลหะหนักของตะกอนชีวภาพเปรียบเทียบกับมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร พ.ศ.2548 พบว่าผ่านมาตรฐานยกเว้น ค่าของปรอท (Hg) ซึ่งการหมักตะกอนโดยทั่วไปนิยมนำมาหมักโดยผสมกับวัสดุอินทรีย์ชนิดอื่นๆ บางส่วนเพื่อจะทำให้ส่วนผสมที่หมักมีความเข้มข้นของธาตุโลหะหนักน้อยลงหรือเจือจางลง ในขณะที่เดียวกันวัสดุอินทรีย์บางชนิดที่ใช้ผสมยังมีส่วนช่วยเพิ่มปริมาณธาตุอาหารให้กับตะกอนชีวภาพได้ด้วย (ปิยะ, 2553) ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้ทำการทดลองนำตะกอนชีวภาพมาใช้เป็นวัสดุหมักร่วมในการทำปุ๋ยหมักกับเศษหญ้า เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติของตะกอนชีวภาพให้เหมาะสมกับการนำไปปรับปรุงคุณภาพดิน

Table 1 Characteristics of composting components in experiment.

Characteristics	Components	
	Grass	Bio-Sludge
Moisture Content (%)	5.83	90.10
pH	7.1	8.2
C/N Ratio	99.35:1	8:1
Total Nitrogen (%)	0.98	5.3
Total Phosphorus (%)	0.07	1.8
Total Potassium (%)	0.66	0.3

Table 2 The heavy metal from Bio-Sludge.

Heavy Metal	As	Cd	Cr	Cu	Pb	Hg
Bio-sludge (mg/kg)	6.9	1.8	107	38	10	7.1
TTL ^{1/} (mg/kg)	500	100	500	2500	1000	20
Standard of Organic fertilizer ^{3/} (mg/kg)	50	5	300	500	500	2
Leachate from Bio-sludge (mg/l)	0.0021	<0.003	0.216	<0.003	0.030	<0.0005
STLC ^{2/} (mg/l)	5	1	5	25	5	0.2

^{1/} TTL^{1/} : Total Threshold Limit Concentration

^{2/} STLC : Soluble Threshold limit Concentration

^{3/} fertilizer standard of Department of Agriculture

2. ผลการศึกษา

2.1 การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิในการผลิตปุ๋ยหมัก

จากผลการตรวจวัดอุณหภูมิในระบบหมักปุ๋ยทุกวัน พบว่าอุณหภูมิในกองปุ๋ยหมักมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงมากกว่าอุณหภูมิบรรยากาศ (Ambient) ในช่วง 7-14 วันแรกของการหมัก ซึ่งเกิดขึ้นจากการย่อยสลายสารอินทรีย์ โดยจุลินทรีย์ในถังหมัก และพบว่าอุณหภูมิเพิ่มสูงสุดในวันที่ 9 โดยอุณหภูมิสูงถึง 57 องศาเซลเซียส ในอัตราส่วนตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้า 30:70 และปุ๋ยหมักชีวมวลที่ประกอบด้วยเศษหญ้าอย่างเดียวมีอุณหภูมิสูงสุด คือ 50 องศาเซลเซียส เนื่องจากเศษหญ้ามี่องค์ประกอบของคาร์บอนสูงมาก การเติมตะกอนชีวภาพที่มีสัดส่วนของไนโตรเจนสูงจะช่วยให้มีสัดส่วนของ C/N Ratio เหมาะสมต่อการย่อยสลายสารอินทรีย์ โดยจุลินทรีย์ในถังหมักมากขึ้น โดยสัดส่วนตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้า 10:90; 20:80 และ 30:70 มี C/N Ratio จากค่าเริ่มต้นเท่ากับ 65.08 46.85 และ 35.54 ตามลำดับ โดยทั่วไปค่าอัตราส่วนคาร์บอนต่อไนโตรเจนที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการหมักปุ๋ยควรอยู่ระหว่าง 25-30 : 1 (Bertoldi และคณะ 1983; Haug, 1980; Pichtel, 2005) ต่อจากนั้นอุณหภูมิในถังหมักจะลดต่ำลงจนใกล้เคียงและเท่ากับอุณหภูมิบรรยากาศจนคงที่ช่วง 50-60 วัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการหมักปุ๋ยเสร็จสมบูรณ์แล้ว

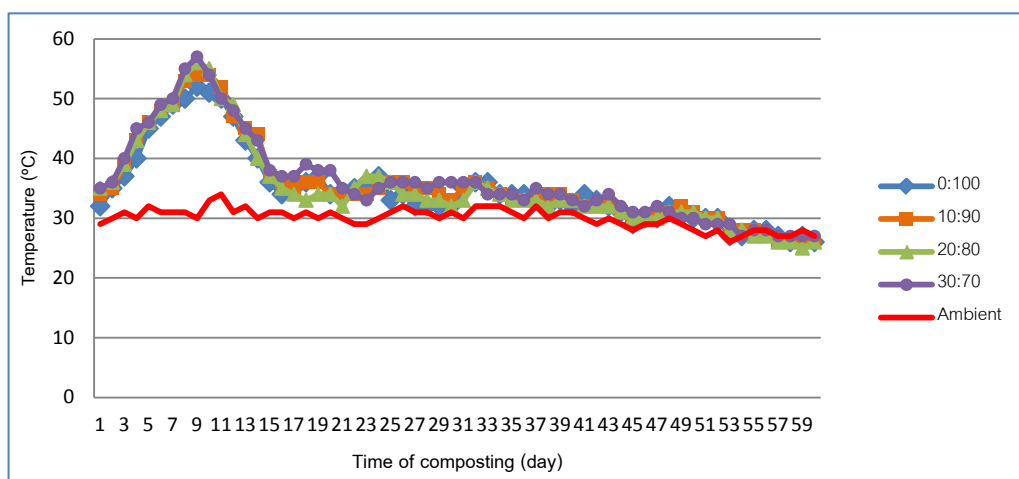

Figure 1 Temperature change during composting.

2.2 คุณสมบัติของปุ๋ยหมักที่ได้

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทางเคมีของปุ๋ยหมักเปรียบเทียบกับมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร สรุปได้ดังนี้

ปุ๋ยหมักที่ใช้เศษหญ้าเป็นวัสดุหมักเพียงอย่างเดียวมีค่า C/N Ratio = 32.05:1 ซึ่งมีค่าเกินมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ อีกทั้งยังมีค่าปริมาณธาตุอาหารต่ำกว่ามาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ (Table 4, Figure 3) ส่วนปุ๋ยหมักที่ใช้ตะกอนชีวภาพเป็นวัสดุหมักร่วมพบว่ามีปริมาณธาตุอาหาร ได้แก่ ไนโตรเจน และ ฟอสฟอรัสเพิ่มขึ้นทุกการทดลอง เมื่อเปรียบเทียบกับชุดการทดลองที่ไม่มีตะกอนชีวภาพเป็นวัสดุหมักร่วม (Table 4, Figure 2) และมีผลทำให้ค่า C/N Ratio ลดต่ำลงจนได้มาตรฐาน ซึ่งปุ๋ยหมักที่หมักจนสมบูรณ์แล้วควรมีค่า C/N Ratio น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20:1 โดยเมื่อใส่ลงในดินแล้วจะไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อพืช (กรมพัฒนาที่ดิน, 2551; กรมวิชาการเกษตร, 2545) และจากทำการทดสอบปริมาณโลหะหนัก ซึ่งในที่นี้ทำการทดสอบเฉพาะปริมาณปรอทซึ่งเกินมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์จากการวิเคราะห์คุณสมบัติของตะกอนชีวภาพ (Table 2) ก่อนนำมาทำการหมักปุ๋ยที่อัตราส่วนผสมตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้าทุกอัตราส่วนผสม พบว่าปุ๋ยหมักที่ได้มีปริมาณของปรอทอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร พ.ศ.2548 และจากการทดสอบความเป็นพิษของปุ๋ยหมักที่ได้ โดยวัดเปอร์เซ็นต์การย่อยสลายที่สมบูรณ์ ด้วยการทดสอบดัชนีการงอกของเมล็ด (Germination Index) โดยใช้เมล็ดผักกวางตุ้ง (*Brassica Chinensis* L.) พบว่ามีค่ามากกว่าร้อยละ 80 แสดงว่าปุ๋ยหมักที่ได้นั้นปราศจากสารที่เป็นพิษและเป็นปุ๋ยหมักที่มีการย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ (Wei et al., 2000)

โดยอัตราส่วนตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้าเท่ากับ 30 : 70 พบว่ามีปริมาณธาตุอาหารมากที่สุด คือ มีปริมาณไนโตรเจนทั้งหมด ร้อยละ 1.27 ปริมาณฟอสฟอรัส ร้อยละ 0.49 และปริมาณโพแทสเซียม ร้อยละ 0.53 (Table 4, Figure 2) และจากการทดสอบความเป็นพิษของปุ๋ยหมักที่ได้ โดยวัดเปอร์เซ็นต์การย่อยสลายที่สมบูรณ์ ด้วยการทดสอบดัชนีการงอกของเมล็ด พบว่ามีค่าเฉลี่ยความยาวรากสูงสุดคือ 0.6830 เซนติเมตร และมีค่าดัชนีการงอกของเมล็ด สูงที่สุดคือ ร้อยละ 89.87 (Table 3)

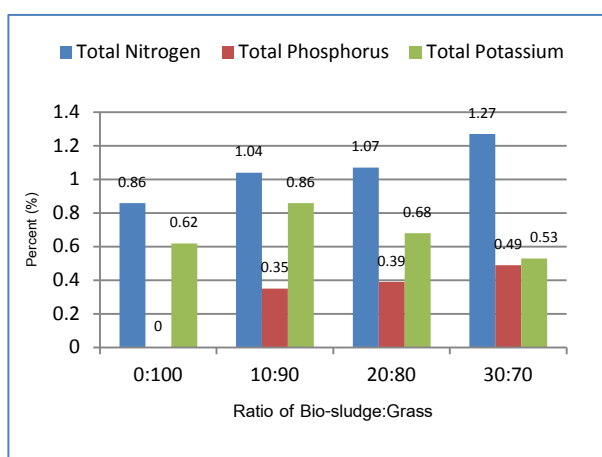

Figure 2 Major nutrient (N,P,K) of final compost.

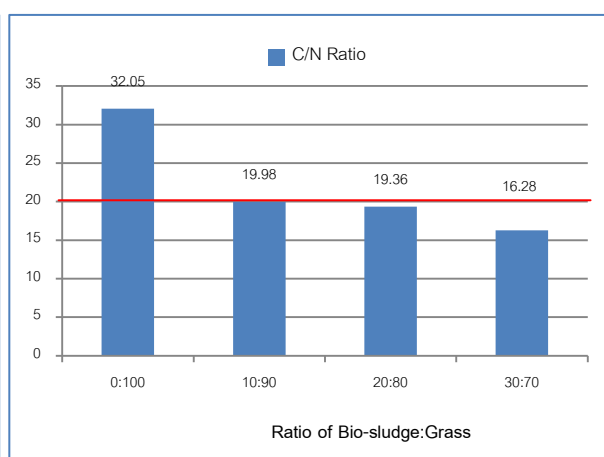

Figure 3 Carbon/Nitrogen Ratio of final compost.

Table 3 Germination Index test with Pak-choi seeds.

Ratio of bio-sludge : grass	Seed Germination (%)	Mean of root length(cm)	%RSG ^{1/}	%RRG ^{2/}	%GI ^{3/}
Control (Distillation Water)	100	0.7600	100	100	100
0:100	100	0.6585	100	86.64	86.64
10:90	100	0.6650	100	87.50	87.50
20:80	100	0.6740	100	88.68	88.68
30:70	100	0.6830	100	89.87	89.87

^{1/} percentage of relative seed germination : %RSG

%RSG = (number of seeds germinated in compost extract /number of seeds germinated in control)*100

^{2/} percentage of relative root growth: %RRG

%RRG = (mean root length of compost extract / mean root length of control)*100

^{3/} Germination Index : %GI

%GI = ((%RSG x %RRG)/100)

Table 4 Final Characteristics of compost after composting in experiment.

Characteristics	Ratio of Bio-sludge : Grass				Standard of Organicfertilizer ^{4/}
	0:100	10:90	20:80	30:70	
pH ^{1/}	7.94	6.97	6.7	6.9	5.5-8.5
EC ^{2/} (dS/m)	1.01	2.19	2.47	1.99	≤ 10
Moisture Content (%MC)	25.35	29.28	29.35	29.36	≤ 30
C/N Ratio	32.05:1	19.98:1	19.36:1	16.28:1	≤ 20 : 1
Total nitrogen ^{3/} (%)	0.86	1.04	1.07	1.27	≥ 1
Total Phosphorus ^{3/} (%)	<0.29	0.35	0.39	0.49	≥ 0.5
Total Potassium ^{3/} (%)	0.62	0.86	0.68	0.53	≥ 0.5
Organic matter (%)	47.52	35.83	35.72	35.65	≥ 20
Germination Index (%)	86.64	87.50	88.68	89.87	≥ 80
Hg (mg/kg)	-	0.98	1.0	1.2	2

^{1/} Water/Compost = 10/1

^{2/} Water/Compost = 5/1

^{3/} Nutrients in fertilizer have not less than 2 percent

^{4/} fertilizer standard of Department of Agriculture

สรุป

การศึกษากการใช้ตะกอนชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียโรงงานผลิตโอเลฟินส์เป็นวัสดุผลิตปุ๋ยหมักร่วมพบว่าปุ๋ยหมักที่มีใช้ตะกอนชีวภาพเป็นวัสดุหมักร่วม จะมีปริมาณธาตุอาหาร ได้แก่ ไนโตรเจน และ ฟอสฟอรัสเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับชุดการทดลองที่ไม่มีตะกอนชีวภาพเป็นวัสดุหมักร่วม โดยอัตราส่วนอัตราส่วนผสม

ตะกอนชีวภาพต่อเศษหญ้าเท่ากับ 30: 70 จะได้ผลผลิตปุ๋ยหมักที่มีปริมาณธาตุอาหารมากที่สุดคือ มีปริมาณไนโตรเจนทั้งหมด ร้อยละ 1.27 ปริมาณฟอสฟอรัส ร้อยละ 0.49 และปริมาณโพแทสเซียม ร้อยละ 0.53 และจากการทดสอบความเป็นพิษของปุ๋ยหมักที่ได้ โดยวัดค่าร้อยละการย่อยสลายที่สมบูรณ์ ด้วยการทดสอบดัชนีการออกของเมทิลีน พบว่ามีค่าสูงสุดคือ ร้อยละ 89.87 กระบวนการหมักปุ๋ยจะเสร็จสมบูรณ์โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 60 วัน และปุ๋ยหมักที่ได้มีคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร ดังนั้น การกำจัดตะกอนชีวภาพมาโดยนำมาใช้เป็นวัสดุในการผลิตปุ๋ยหมักร่วม เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณของเสีย อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นวัสดุปรับสภาพดินได้ โดยต้องคำนึงถึง ปริมาณการใช้ต่อพื้นที่ ชนิดของดินและพืชที่จะใช้ และไม่ควรรีใช้กับดินที่จะปลูกพืชอาหาร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด ที่สนับสนุนทุนวิจัยและอนุเคราะห์วัสดุที่ใช้ในการทำการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงอุตสาหกรรม. 2548. **ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว.**

ฉบับที่ 1.

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2551. **คู่มือการจัดการอินทรีย์วัตถุเพื่อปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน.** กรุงเทพฯ.

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2545. **ปุ๋ยชีวภาพ.** กรุงเทพฯ.

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2551. **คู่มือวิธีวิเคราะห์ปุ๋ยอินทรีย์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. ควิกปรีนท์ ออฟเซ็ท, กรุงเทพฯ.

ปิยะ ดวงพัตรา. 2553. **สารปรับปรุงดิน.** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สันทัด ศิริอนันต์ไพบูลย์. 2552. **ระบบบำบัดน้ำเสีย : การเลือกใช้ การออกแบบ การควบคุม และการแก้ปัญหา.** ท้อป, กรุงเทพฯ.

อุษณีย์ อุยะเสถียร. 2545. **การจัดการขยะและของเสียอันตราย.** คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา, นครปฐม.

Bertoldi M., G. Vallini and A. Pera. 1983. The biology of composting : A review. **Waste Management and Research**, 1: 157-176.

Haug, R.T. 1980. **Compost Engineering : Principle and Practice,** Technomic Publishing Co.Inc., Lancaster, Pennsylvania, 665p.

Pichtel, J. 2005. **Waste management practices : municipal, hazardous, and industrial.** Taylor & Francis Group, America.

Wei, Y.S., Y.B. Fan, M.J. Wang and J.S. Wang. 2000. Composting and compost application in China. **Resource Conservation and Recycling**. 30: 277-300.